
Naturvärdesinventering Vrams Gunnarstorp 1:15, Bjuvs kommun

Marika Stenberg och Bettina Ekdahl 2022-06-13

På uppdrag av: Tyréns AB

Ekoll AB

Titel: Förstudie naturvärdesinventering Vrams Gunnarstorp 1:15,
Bjuvs kommun

Beställare: Catena AB

Uppdragsansvarig: Tyréns AB, Anna Vindelman

Författare: Marika Stenberg, Bettina Ekdahl

Foto: © Ekoll AB

Kartor: Marika Stenberg

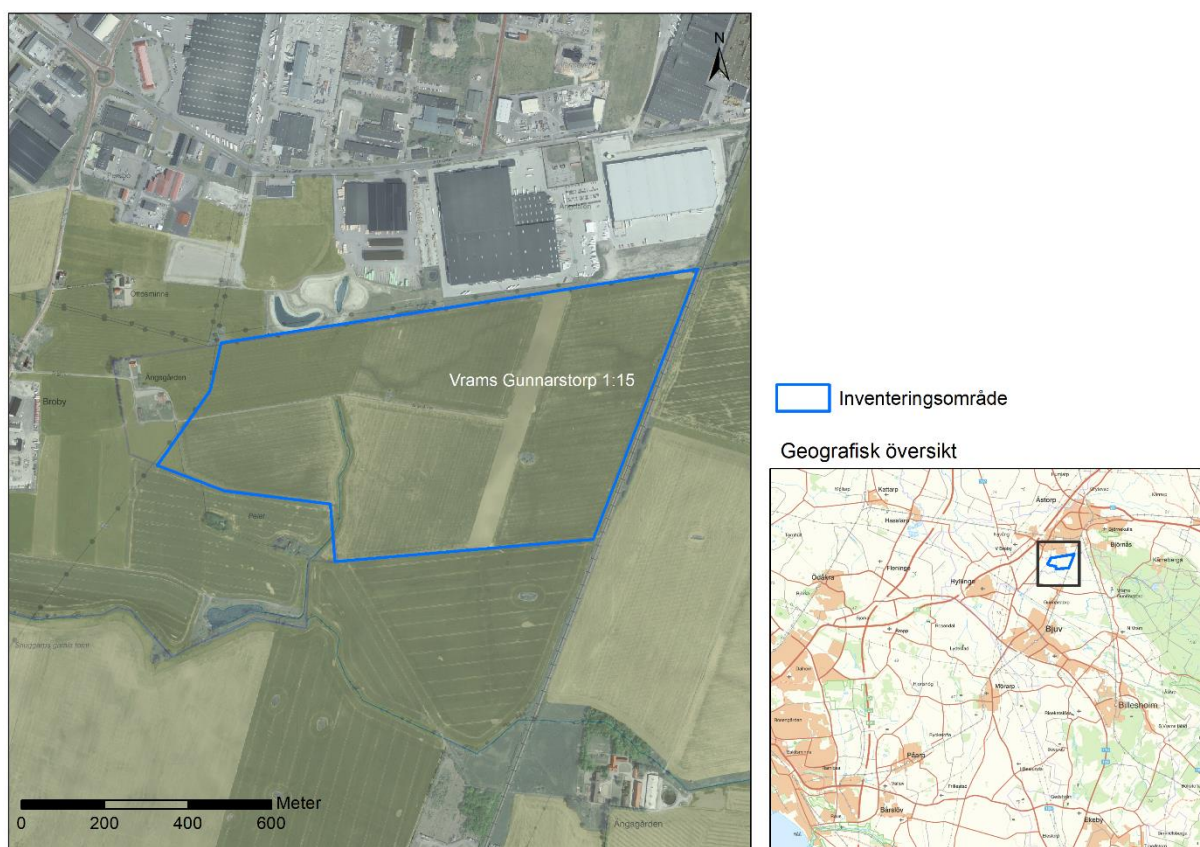
Omslagsbild: Översiktsbild över södra delen av inventeringsområdet

Innehåll

Uppdraget.....	4
Metodik.....	5
Naturvärdesklassning.....	5
Bedömningsgrunder för naturvärdesklassning	5
Avgränsningar.....	7
Naturvärdesinventering.....	7
Förstudienivå	7
Fältnivå	7
Tillägg.....	7
Resultat.....	8
Förstudie.....	8
Tidigare kända naturvärden	8
Tidigare obesvarade naturvårdsarter	8
Fältstudie	9
Områdesbeskrivning.....	9
Naturvärdesbedömning.....	9
Naturvårdsarter	9
Invasiva arter.....	9
Fördjupad artinventering av groddjur.....	10
Generellt biotopskydd	10
Småvatten	11
Åkerholme.....	12
Samlad bedömning.....	13
Behov av ytterligare inventeringar	13
Referenser.....	13
Bilaga 1- Förtydligande av metodik	14

Uppdraget

Ekoll AB har på uppdrag av Catena AB genomfört en naturvärdesinventering (NVI) på fastigheten Vrams Gunnarstorp 1:15, Bjuvs kommun (figur 1). Naturvärdesinventeringen har utförts i två steg, först med en delrapport på förstudienivå och nu en slutrapport där förstudie, fältstudie och tillägg ingår. NVI:n har genomförts enligt svensk standard SS 199000:2014 med tilläggen naturvärdesklass 4, generellt biotopskydd, detaljerad redovisning av artförekomst (naturvärdsarter och invasiva växtarter) samt fördjupad artinventering av groddjur. Naturvärdesinventeringen utgör underlag till en del av den miljökonsekvensbeskrivning som ska göras inför framtagande av detaljplan för området. Området består idag av jordbruksmark. I öster avgränsas området av järnvägsspår.

Figur 1. Översikt över området som inventerats.

Metodik

Nedan följer en kortfattad beskrivning av metodiken enligt standard SS 199000:2014. En mer detaljerad beskrivning av metodiken finns i bilaga 1.

Naturvärdesklassning

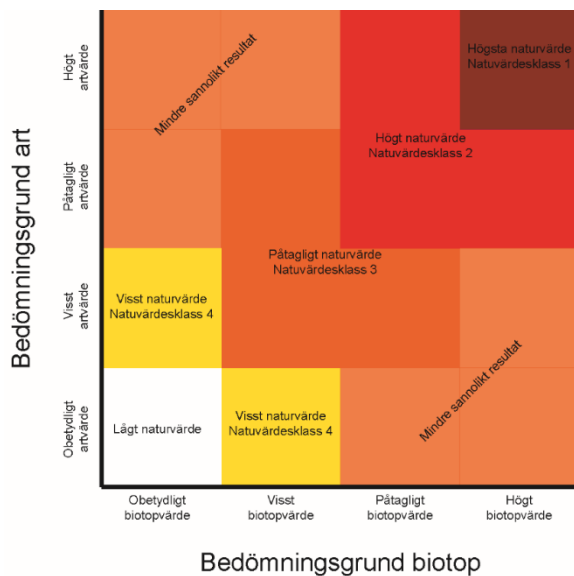
En naturvärdesinventering innebär att ett områdes naturvärde bedöms utifrån fyra naturvärdesklasser (tabell 1). Hela ytan inom varje naturvärdesklassat område ska, enligt standarden, ha likvärdig betydelse för biologisk mångfald och utgörs av en dominerande naturtyp. De klassade områdena benämns som ”naturvärdesobjekt”. Områden som inte pekats ut som naturvärdesobjekt räknas som områden med lågt naturvärde. En naturvärdesinventering är således inte en heltäckande kartläggning av ett områdes olika naturmiljöer utan en metod för att peka ut ett områdes mest betydelsefulla miljöer för biologisk mångfald.

Tabell 1. Naturvärdesklassernas innebörd samt exempel på vad klassningarna kan motsvara. Naturvärdesklass 1, 2 och 3 avgränsas alltid i en NVI medan naturvärdesklass 4 kan väljas som ett tillägg.

Naturvärdesklass	Förtydligande
1. <i>Högsta</i>	Området är av särskilt hög betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller internationell nivå.
2. <i>Högt</i>	Området är av särskilt hög betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå.
3. <i>Påtagligt</i>	Området kan ha särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå, men oftast på regional nivå.
4. <i>Visst</i>	Området kan ha viss betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på framför allt regional och lokal nivå. Används framför allt i områden som är negativt påverkade av mänsklig aktivitet.

Bedömningsgrunder för naturvärdesklassning

Ett områdes naturvärdesklass bedöms, enligt standarden, utifrån bedömningsgrunderna ”artvärde” och ”biotopvärde” (figur 2). Bedömningen baseras dels på en fältinventering av funna arter och biotoper, dels på tidigare inventeringar och rapporter om sådana finns att tillgå, exempelvis artobservationer på Artportalen, biotopbedömningar i Skogsstyrelsens eller äng- och betesmarksinventeringens databaser (TUVVA) eller motsvarande trovärdiga källor, databaser och kartverktyg. Ordet ”obetydligt”, som används enligt standard i naturvärdesbedömningen (figur 2), är egentligen missvisande och kan i stället läsas som ”lågt” då nästan all mark har någon betydelse för biologisk mångfald.

Figur 2. Matris för bedömning av naturvärde. Omarbetad efter SIS-TR 199001:2014. Ordet ”obetydligt”, som används enligt standard i naturvärdesbedömning, är egentligen något missvisande och kan läsas som ”låg” då nästan all mark har någon betydelse för biologisk mångfald.

Bedömningsgrund artvärde

Artvärdet bedöms utifrån följande kriterier:

- Totala antalet naturvårdsarter
- Antalet rödlistade arter (alla rödlistningskategorier)
- Antalet hotade arter (rödlistningskategorierna VU, EN och CR)
- Artrikedom

Begreppet naturvårdsarter är ett samlingsnamn för arter som anses vara extra skyddsvärda (skyddade arter, rödlistade arter, signalarter, nyckelarter, typiska arter och ansvarsarter, se definitioner i bilaga 1). Naturvårdsarter kan indikera att ett område har höga naturvärden med goda förutsättningar för biologisk mångfald eller kan i sig själva vara av särskild betydelse för biologisk mångfald. Vid vår bedömning av naturvårdsarter har vi inte inkluderat rödlistade arter som är planterade eller förvildade. Sly av de mycket hotade trädarterna skogsalm och ask betraktas inte heller som rödlistade eftersom det endast är äldre träd av dessa arter som är hotade och sällsynt förekommande.

Artrikedomen bedöms utifrån vilken artrikedom som kan förväntas i en viss biotop och ställs även i relation till artrikedomen i omgivande landskap eller andra platser med samma typ av biotop.

Vid tillfället som en naturvärdesinventering utförs påträffas inte alltid naturvårdsarter i områden där det egentligen kan förväntas förekomma naturvårdsintressanta arter. Detta beror ofta på prioriteringar, att inventering krävs vid olika tidpunkter både på året och dygnet eller att riktade artinventeringar ofta behöver göras som ett tillägg för att hitta naturvårdsarter av en viss artgrupp. Därför gör Ekoll alltid en bedömning av vilka eller i vilken utsträckning naturvårdsarter kan förväntas förekomma i en naturmiljö baserat på vilka biotopkvaliteter som förekommer och om det behövs ytterligare riktade artinventeringar av någon särskild art eller artgrupp.

Bedömningsgrund biotopvärde

Biotopvärdet bedöms utifrån följande kriterier:

- Biotopkvaliteter
- Sällsynthet och hotbild

Biotopkvaliteter avser de faktorer som bygger upp och karaktäriserar en viss biotop. Exempel på viktiga kvaliteter hos en biotop för att den ska ha betydelse för biologisk mångfald är naturlighet, störningsregimer/processer, strukturer, element, kontinuitet, naturgivna förutsättningar, området läge storlek och form samt förekomst av nyckelarter. (se bilaga 1 för definitioner av begreppen). Vid bedömningen av biotopens sällsynthet och hotbild görs detta ur ett regionalt, nationellt och globalt perspektiv. Ju mer sällsynt eller hotad biotop desto högre naturvärde.

Avgränsningar

Det bör framhållas att en NVI enligt standarden endast omfattar bedömning av nuvarande naturvärden och inte bedömning av ett områdes betydelse för friluftslivet, geologiska värden eller kulturmiljövärden. En NVI omfattar inte heller någon konsekvensbedömning av planerad exploatering, bedömning av framtida naturvärde eller ekosystemtjänster. Däremot är resultaten från en NVI ett viktigt underlag för planering, miljökonsekvensbeskrivningar, detaljplaner/översiktsplaner och liknande.

Naturvärdesinventering

NVI:n har genomförts med detaljeringsgraden ”detalj”, vilket innebär att minsta kartlagda naturvärdesobjekt är 10 m².

Förstudienivå

Till förstudien inhämtades information om förekommande arter i området via Artportalen (2022-01-19, period 2000-2021), förekommande skyddade och naturvårdsintressanta områden (öppna geodata) samt studier av andra kartor (topografiska kartan samt flygbilder). Potentiella naturvärdesobjekt identifierades för noggrannare bedömning i fält.

Fältnivå

Fältinventering vid en NVI kan i Skåne utföras under perioden 1 april till 30 november. Fältinventering gjordes genom att ströva igenom hela området i syfte att identifiera olika naturvärdesobjekt baserat på förekomster av naturvårdsarter och biotopkvaliteter (se föregående avsnitt) med betydelse för biologisk mångfald. Fältinventeringen utfördes av Marika Stenberg och Bettina Ekdahl den 24 maj 2022. Inga naturvårdsarter observerades men förekommande invasiva arter har rapporterats till Artportalen. Eftersök av groddjur har gjorts inom områdets småvatten. Området besöktes på dagen den 12 april samt på natten den 19 april 2022. Inga groddjur observerades.

Tillägg

En NVI kan enligt svensk standard kompletteras med olika tillägg (bilaga 1). Nedanstående tillägg har genomförts inom inventeringsområdet.

- *Naturvärdesklass 4* - naturvärdesobjekt med visst naturvärde
- *Fördjupad artinventering* – inventering av groddjur har gjorts på dagtid i en märkegrav i området för att söka efter brungrödor, på natten för att söka efter salamandrar
- *Generellt biotopskydd* – områden som omfattas av skydd enligt 7 kap 11 § Miljöbalken (MB) och 5 § Förordning om områdesskydd (FOM, 1998:1252)
- *Detaljerad redovisning av artförekomst av naturvårdsarter och invasiva arter* - av skyddade, rödlistade och invasiva arter som påträffats under fältinventeringen redovisas på en karta

Resultat

Förstudie

Inför fältbesöket bedömdes inventeringsområdets småvatten och träddungar kunna utgöra potentiella naturvärdesobjekt med betydelse för biologisk mångfald. En preliminär bedömning av områdenas naturvärdesklass gjordes i en förstudie. Bedömningen baseras på informationen nedan.

Tidigare kända naturvärden

Skyddade områden

Inom området finns inga utpekade områden med skydd förutom generellt biotopskydd (se under resultat nedan). Det finns inte heller några betesmarker i området som kan hysa högre naturvärden. Området består näst intill uteslutande av konventionellt odlad jordbruksmark.

Tidigare observerade naturvårdsarter

Det finns inga naturvårdsarter rapporterade inom området. Men några naturvårdsintressanta arter finns rapporterade i närområdet och beskrivs nedan.

Fåglar

Alla vilda fågelarter är fridlysta enligt artskyddsförordningen 4 § men arter som finns upptagna i EU:s fågeldirektivs bilaga 1, rödlistade arter samt arter som uppvisar en negativ trend som minskat med 50 % eller mer under åren 1975-2005 bör enligt Naturvårdsverket prioriteras i skyddsarbetet. Fågelarterna som valts ut från Artportalens observationer uppfyller dessa kriterier. Fridlysningen innebär att det är förbjudet att fånga, skada eller döda djuren, skada eller förstöra fortplantningsområden och viloplatsar samt avsiktligt störa djuren under parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningstid. Mycket mänsklig aktivitet såsom bil- och tågtrafik skadar och dödar ofta enskilda individer av fåglar och därför kan förordningen inte tolkas bokstavligen. Syftet med förordningen är att se till att bibehålla livskraftiga populationer av alla arter.

Ormvråk är en av Sveriges vanligaste rovfågelsarter. Träddungar i jordbrukslandskapet utgör ofta lämpliga platser för bobygge och bona återanvänds från år till år. Ormvråk har observerats i området även om det troligen inte finns häckplatser för arten inom området. Ormvråk inte är en prioriterad fågelart enligt Naturvårdsverkets kriterier. Fridlysningen gäller likväl för denna art och rovfåglar har en viktig ekologisk roll som toppredatorer. Fältinventeringen visade att det inte finns några lämpliga häckningsmiljöer för ormvråk i inventeringsområdet.

Andra naturvårdsintressanta fåglar som observerats och som är knutna till jordbrukslandskapet är stare och raphöna. Stare har haft en starkt minskande trend sedan 1970-talet där det svenska beståndet har mer än halverats. Den största anledningen till att staren försvinner är upphörd hävd och betesdrift av öppna marker vilket gör det svårt för staren att hitta föda. Staren är en hålhäckande fågel och är förutom öppna betesmarker beroende av hålträd för sin reproduktion och häckar ofta i alléer, dungar eller skogsbryn. Raphöna är klassad som nära hotad (NT) i den svenska rödlistan 2020. Arten är bunden till det öppna kulturlandskapet. Minskningen av raphöna beror troligen främst på ett mer effektivt jordbruk där skyddande miljöer i form av buskar och stengårdsgårdar har försvunnit samt att användandet av besprutningsmedel har minskat tillgången på artens föda. Raphöna använder exempelvis odlade grödor och dikeskanter som häckningsmiljö där bona läggs direkt på marken. Arten kan troligen hitta häckningsmiljöer inom området.

Kärlväxter

Det finns inga rapporterade arter av kärlväxter inom eller i direkt anslutning till området som klassas som naturvårdsarter. Arter av naturvårdsintresse som skulle kunna finnas i området är olika arter av hotade åkerogräs. Dessa eftersöktes vid fältstudien.

Groddjur

Det finns inga rapporterade groddjur inom området. Arter som är rapporterade i närområdet, och som har eftersökts under groddjurens lek är vanlig padda, vanlig groda, åkergroda samt mindre och större vattensalamander.

Fältstudie

Områdesbeskrivning

Området består idag av jordbruksmark. I öster avgränsas området av järnvägsspår. Ett öppet dike finns i områdets västra utkant samt två märgelgravar i områdets sydöstra respektive nordöstra utkant. En smalare remsa av vallodling förekommer i nord-sydlig riktning genom området. På resten av ytorna odlas grödor, för tillfället spannmål.

Naturvärdesbedömning

Vid förstudien avgränsades fyra naturvärdesobjekt där alla tilldelades naturvärdesklass 4. Vid fältstudien bedömdes dessa naturvärdesobjekt inte uppfylla kriterierna för naturvärdesklass 4 då biotopkvaliteterna var låga och inga naturvärdesarter observerades. Alla objekt omfattas dock av generellt biotopskydd (se under rubriken biotopskydd). Således har inga naturvärdesobjekt pekats ut.

Naturvårdsarter

Inga naturvårdsarter observerades under fältinventeringen. De tidigare observerade naturvårdsarterna ormvråk, stare och raphöna observerades heller inte inom området. Området bedöms inte ha några lämpliga häckningsmiljöer för ormvråk och stare. Vallodlingen kan tillfälligt nyttjas som födosöksområde för ett antal olika fågelarter inklusive ormvråk och stare. Raphöna bedöms kunna finna lämpliga häckningsmiljöer i inventeringsområdets biotopskyddade områden. Raphöna kan regelbundet nytta inventeringsområdet som födosöksmiljö.

Invasiva arter

Under fältinventeringen har jätteloka observerats längs kanterna på det öppna diket (figur 3). Arten är upptagen i EU:s förteckning över invasiva arter inom EU och det finns därför ett lagstadgat krav för bekämpning av denna art. Allt växtmaterial som avlägsnas ska tas omhand som brännbart avfall, inte trädgårdsavfall, där alla växtdelar läggs i förslutna soppåsar eller liknande så att inga växtfragment sprids under frakt till och från återvinningscentralen och riskerar att bilda nya bestånd.

Figur 3. Jätteloka växer längs kanterna på det öppna diket.

Fördjupad artinventering av groddjur

Eftersök av groddjur har gjorts inom områdets småvatten. Området besöktes under dagtid den 12 april 2022 samt på natten den 19 april 2022 då vanlig padda, åkergroda, vanlig groda, större- och mindre vattensalamander leker. Vattnen kontrollerades ytterligare vid naturvärdesinventeringen den 24 maj 2022 för att se om det fanns yngel av några groddjur. Inga groddjur observerades vid inventeringarna.

Generellt biotopskydd

Det finns fyra objekt (ett öppet dike, en mägergrav, ett småvatten samt en åkerholme) som omfattas av generellt biotopskydd enligt 7 kapitlet 11 § miljöbalken. (figur 4). Biotopskyddsbestämmelserna syftar till att långsiktigt bevara, utveckla och, vid behov, sköta naturmiljöer med särskilt värde för djur och växtlivet i ett rationaliserat landskap. Biotoperna som omfattas av skyddet utgör spridningskorridorer och tillflyktsorter för djur och växter som annars har svårt att hitta livsmiljöer i jordbrukslandskapet.

Figur 4. Områden som omfattas av generellt biotopskydd enligt 7 kapitlet 11 § miljöbalken.

Småvatten

Småvatten i jordbrukslandskap definieras som vatten mindre än en hektar, öppna diken eller högst två meter naturliga vattendrag. Småvattnen ska ligga i eller gränsa till åkermark, kultur- eller naturbetesmark och ängar.

Inom området finns tre småvatten (nr 1-3 i figur 4). Det första är ett litet vatten som är igenvuxet och kantat av träd och buskar (främst sälg och björk, figur 5). Vattnet kommer från ett rör under järnvägen. Det andra är en märgelgrav mitt i åkermarken. Även detta är igenvuxet och kantat av buskar och något mindre träd (figur 5).

Det tredje småvattnet är ett öppet dike (figur 6) som är uträtat, har branta kanter och saknar beskuggning vilket medför att vattnet är grumligt. Vattnet är lugnflytande och botten består av finsediment. I diket växer främst kaveldun och vass. Diket mynnar i Kölebäcken som i sin tur mynnar i Vegeå. Tidigare var diket ett naturligt biflöde till Kölebäcken. År 1946 lades delar av bifödet i rör under marken samtidigt som diket rätades ut, breddades och fördjupades av Åstorp-Vrams Gunnarstorps dikningsföretag.

Figur 5. Småvatten inom området. Till vänster ett mindre vatten i områdets östra kant (nr 1 i figur 4). Till höger en märkegrav (nr 2 i figur 4).

Figur 6. Småvatten inom området. Öppet dike mitt i inventeringsområdet (nr 3 i figur 4).

Åkerholme

Åkerholmar definieras som en holme av natur- eller kulturmark med en areal av högst 0,5 ha. Åkerholmen ska omges av åkermark eller kultiverad betesmark. Inom området finns en mindre åkerholme med större sten och buskar (figur 7). Åkerholmen finns med på flygbilder från 1940-talet. Bedömningen är dock att åkerholmen inte är särskilt viktig ur naturvärdessynpunkt. Miljögeoanalyser har dessutom visat höga halter av arsenik (25 mg/kg TS) och DDT (1100 µg/kg TS). Halterna överskrider Naturvårdsverkets generella riktvärden för mindre känslig markanvändning, vilket ytterligare drar ner värdet på området som viktig biotop för biologisk mångfald.

Figur 7. Mindre åkerholme inom inventeringsområdet.

Samlad bedömning

Området är, som de flesta områden som enbart består av jordbruksmark, av låg betydelse för biologisk mångfald. Områdets avvikande biotoper, främst det öppna diket samt vallodlingen har ett värde som ledlinjer och födosökmiljöer för lättspredda arter såsom vilt och fåglar. Rapphöna kan hitta häckningsmöjligheter i närområdet även om området exploateras.

Behov av ytterligare inventeringar

Naturvärdesinventeringen speglar områdets naturvärden väl och det finns inget behov av ytterligare artinventeringar.

Referenser

- Art databanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala
- Hallingbäck, T. (red.) 2013. Naturvårdsarter. ArtDatabanken SLU. Uppsala
- Naturvårdsverket. 2012. Biotopskyddsområden - Vägledning om tillämpningen av 7 kapitlet 11 § miljöbalken handbok 2012:1
- SIS Swedish Standards Institute. 2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) - Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. Svensk standard SS 199000:2014
- SIS Swedish Standards Institute. 2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) - Komplement till SS 199000. Teknisk rapport SIS-TR 199001:2014
- Strand, M., Aronsson, M., Svensson, M. 2018. Klassificering av främmande arters effekter på biologisk mångfald i Sverige – ArtDatabankens risklista. ArtDatabanken Rapporterar 21. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Tyler, T. m.fl. (red.). 2007. Floran i Skåne. Arterna och deras utbredning. Lunds botaniska förening. Lund.

Bilaga 1- Förtydligande av metodik

Naturvärdesklassning

Naturvärdesinventeringen har genomförts enligt svensk standard SS 199000:2014 där ett områdes naturvärde bedöms utifrån fyra naturvärdesklasser (tabell 1). Hela ytan inom varje naturvärdesklassat område bedöms, enligt standarden, ha likvärdig betydelse för biologisk mångfald och utgörs av en dominerande naturtyp. De klassade områdena benämns som ”naturvärdesobjekt”.

Tabell 1. Naturvärdesklassernas innebörd samt exempel på vad klassningarna kan motsvara. Naturvärdesklass 1, 2 och 3 avgränsas alltid i en NVI medan naturvärdesklass 4 kan väljas som ett tillägg.

Naturvärdesklass	Förtydligande	Exempel
1. <i>Högsta</i>	Området är av särskilt hög betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller internationell nivå. Dessa områden är mycket skyddsvärda och har ofta redan någon form av skydd på grund av sin artrikedom, sällsynthet eller påtaglig avsaknad av negativ mänsklig verksamhet.	Fullgoda och/eller prioriterade Natura 2000-naturtyper, ostörda nyckelbiotoper eller nationellt sällsynta/betydelsefulla naturtyper.
2. <i>Högt</i>	Området är av särskilt hög betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå. Dessa områden är ofta skyddsvärda för att bibehålla viktiga naturvärden.	Delvis fullgoda Natura 2000-naturtyper, regionalt sällsynta/betydelsefulla naturtyper och nyckelbiotoper med lägre kontinuitet.
3. <i>Påtagligt</i>	Området kan ha särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå, men oftast på regional nivå. Den totala arealen av områden med naturvärdesklass 3 i ett landskap är av särskild betydelse för att upprätthålla eller förbättra ekologiska kvaliteter och funktioner i landskapet.	Anlagda våtmarker, restaurerbara ängs- och betesmarker, skog som har potential att bli gammal eller äldre trädgårdsmiljöer med gamla träd.
4. <i>Visst</i>	Området kan ha viss betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på framför allt regional och lokal nivå. Den totala arealen av områden med naturvärdesklass 4 i ett landskap är av betydelse för att utöka grundläggande ekologiska funktioner och spridningsvägar i landskapet. Negativ påverkan från mänskliga aktiviteter är ofta påtaglig i dessa områden men områdena kan ändå ha viss betydelse för biologisk mångfald.	Områden som omfattas av generellt biotopskydd, blom- och insektsrika ruderatmarker, flerskiktad skog med stort ädellövsinslag men som saknar värdeelement såsom död ved eller liknande.

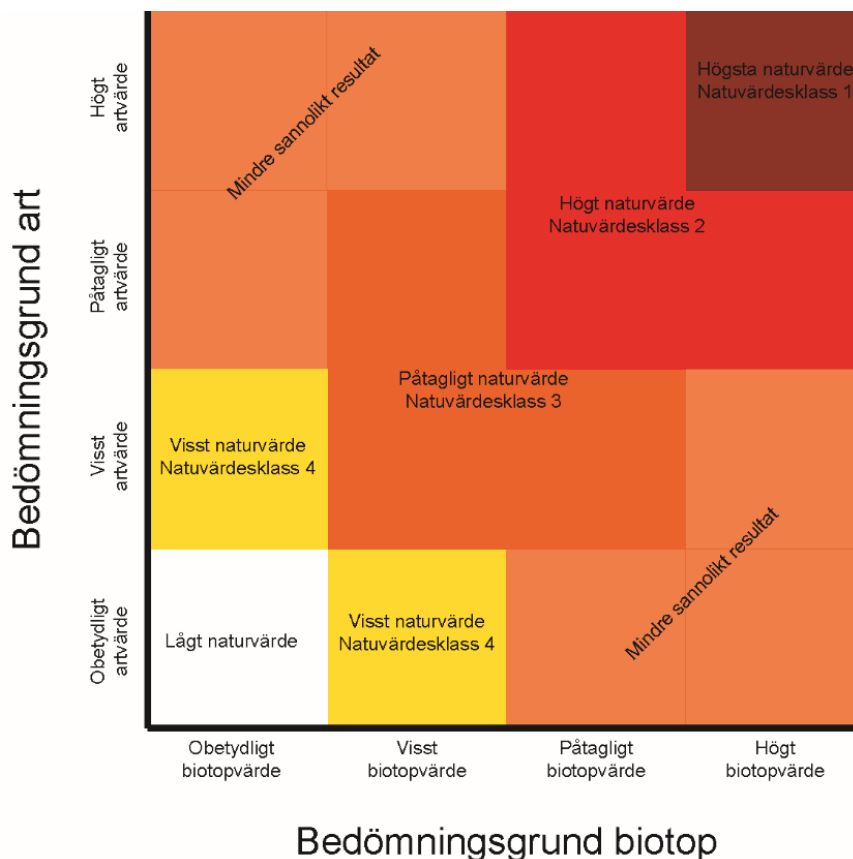
Enligt standarden kan även landskapsobjekt avgränsas. Detta görs när landskapet i sin helhet har en uppenbart större betydelse för biologisk mångfald än de enskilda naturvärdesobjekten var för sig. Ett landskapsobjekt kan innehålla flera olika naturtyper och behöver inte naturvärdesklassas. Exempel på landskapsobjekt kan vara ett större sammanhängande kustområde med olika typer av strandängar eller en vidsträckt ås med olika typer av skogsmiljöer.

Områden som inte naturvärdesklassas räknas som områden med lågt naturvärde. Med lågt naturvärde avses ringa eller ingen betydelse för biologisk mångfald. Områden med lågt

naturvärde kan ha ett värde för exempelvis fåglar, vilt och mer lättspredda arter och kan fungera som tillfälliga uppehållsplatser och för födosök. Områdena utgör dock oftast inte de viktigaste livsmiljöerna för exempelvis reproduktion och övervintring (undantag finns för exempelvis vissa arter av jordbruksfåglar knutna till åkerlandskap såsom raphöna, kornknarr och vaktel). Exempel på miljöer med lågt naturvärde kan vara konventionellt odlad jordbruksmark, kalhyggen, påfallande ung skogsproduktion med påtaglig bruten biologisk kontinuitet, beteshagar med hög näringspåverkan där näringspåverkade gräsarter dominerar och golfbanornas gödslade och klippta greener och ruff.

Bedömningsgrunder för naturvärdesklassning

Ett områdes naturvärdesklass bedöms, enligt standarden, utifrån bedömningsgrunderna ”artvärde” och ”biotopvärde” (figur 2). Bedömningen baseras dels på en fältinventering av funna arter och biotoper, dels på tidigare inventeringar och rapporter om sådana finns att tillgå, exempelvis artobservationer på Artportalen, biotopbedömningar i Skogsstyrelsens eller äng- och betesmarksinventeringens databaser (TUVA) eller motsvarande trovärdiga källor, databaser och kartverktyg. Ordet ”obetydligt”, som används enligt standard i naturvärdesbedömningen (figur 2), är egentligen missvisande och kan i stället läsas som ”lågt” då nästan all mark har någon betydelse för biologisk mångfald.

Figur 2. Matris för bedömning av naturvärde. Omarbetad efter SIS-TR 199001:2014. Ordet ”obetydligt”, som används enligt standard i naturvärdesbedömning, är egentligen något missvisande och kan läsas som ”lågt” då nästan all mark har någon betydelse för biologisk mångfald.

Bedömningsgrund artvärde

Artvärdet bedöms utifrån följande kriterier (tabell 2):

- Totala antalet naturvårdsarter
- Antalet rödlistade arter (alla rödlistningskategorier)
- Antalet hotade arter (rödlistningskategorierna VU, EN och CR)
- Artrikedom

Tabell 2. Bedömningsmatris för artkriteriet. Den aspekt som ger högst utfall används. Det framgår inte i standarden varför bedömningsgrunderna i vissa fall saknar kriterier (tomma rutor).

Aspekt för bedömningsgrund art	Naturvårdsarter	Rödlistade arter	Hotade arter (VU, EN, CR)	Artrikedom
Obetydligt artvärde	Inga eller obetydliga förekomster av naturvårdsarter	Inga eller obetydliga förekomster av rödlistade arter	-	Området är inte påtagligt artrikare än omgivande landskap eller andra områden med samma biotop i regionen eller i Sverige
Visst artvärde	Enstaka naturvårdsarter förekommer. Åtminstone en av dessa är god indikator för naturvärde eller har en livskraftig förekomst	Enstaka rödlistade arter förekommer	-	Området är artrikare än det omgivande landskapet eller andra områden med samma biotop i regionen eller i Sverige
Påtagligt artvärde	Flera naturvårdsarter förekommer. Åtminstone några av dessa är goda indikatorer på naturvärde eller har livskraftiga förekomster	Enstaka rödlistade arter förekommer. Åtminstone en av dessa har en livskraftig förekomst.	-	Området är mycket artrikare än omgivande landskap eller andra områden med samma biotop i regionen eller i Sverige.
Högt artvärde	Ett stort antal naturvårdsarter förekommer. Flera av dessa är goda indikatorer på naturvärde eller har livskraftiga populationer.	Flera rödlistade arter förekommer. Åtminstone några rödlistade arter har livskraftiga populationer.	Enstaka hotade arter förekommer.	-

Naturvårdsarter (tabell 3) är ett samlingsnamn för arter som anses vara extra skyddsvärda. Naturvårdsarter kan indikera att ett område har höga naturvärden med goda förutsättningar för biologisk mångfald eller kan i sig själva vara av särskild betydelse för biologisk mångfald.

Tabell 3. Sammanställning av vilka arter som ingår i begreppet naturvårdsarter.

Naturvårdsart	Innebörd
<i>Skyddade arter</i>	Omfattar arter skyddade enligt artskyddsförordningen (fridlysta) och arter upptagna i någon av art- och habitatdirektivets samt fågeldirektivets bilagor (Natura 2000-arter).
<i>Rödlistade arter</i>	Omfattar arter upptagna i den senaste svenska rödlistan. Rödlistan listar arter som riskerar att dö ut på sikt.
<i>Signalarter</i>	Omfattar arter som med sin närvaro eller frekvens indikerar att ett område har höga naturvärden. Ofta handlar det om att dessa arter signalerar lång kontinuitet och därmed artrikedom i ett område. Finns både för skogsmiljöer och betesmarker/öppna marker.
<i>Nyckelarter</i>	Omfattar arter som har en särskilt viktig ekologisk funktion för andra arters överlevnad, direkt eller indirekt.
<i>Typiska arter</i>	Omfattar arter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos aktuell N2000-naturtyp enligt EU:s art- och habitatdirektiv. Arten måste förekomma i sin typiska N2000-naturtyp för att få räknas som naturvårdsart.
<i>Ansvarsarter</i>	Omfattar arter som har en stor andel av sin population i Sverige eller inom ett begränsat område exempelvis en kommun. En kommun kan anses ha ett ansvar att förvalta artens livsmiljöer så att arten förblir livskraftig inom sitt begränsade utbredningsområde.

Vid vår bedömning av naturvårdsarter har vi inte inkluderat rödlistade arter som är planterade eller förvildade (exempelvis naverlönn vars naturliga bestånd endast förekommer på en lokal utanför Svedala) utan de är i förekommande fall inhemska och naturligt förekommande. Planterade och förvildade bestånd/populationer betraktas således inte som naturvårdsarter. Sly av de mycket hotade trädarterna skogsalm och ask betraktas inte heller som rödlistade eftersom det endast är äldre träd av dessa arter som är hotade och sällsynt förekommande. Skogsalm och ask föryngrar sig på de flesta marker men kräver sedan kalk- och näringsrik mulljord för en god tillväxt. Dessutom angrips inte almsly och asksly av almsjuka respektive askskottsjuka.

Artrikedomen bedöms utifrån vilken artrikedom som kan förväntas i en viss biotop eftersom vissa biotoper är naturligt artfattiga, exempelvis vita sanddyner, medan andra är med naturligt artrika, exempelvis rikkärr. Artrikedomen i ett område ställs även i relation till artrikedomen i omgivande landskap eller andra platser med samma typ av biotop.

Vid tillfället som en naturvärdesinventering utförs påträffas inte alltid naturvårdsarter i områden där det egentligen kan förväntas förekomma naturvårdsintressanta arter. Detta beror ofta på prioriteringar, att inventering krävs vid olika tidpunkter både på året och dygnet eller att riktade artinventeringar ofta behöver göras som ett tillägg för att hitta naturvårdsarter av en viss artgrupp. Därför gör Ekoll alltid en bedömning av vilka eller i vilken utsträckning naturvårdsarter kan förväntas förekomma i en naturmiljö baserat på vilka biotopkvaliteter som förekommer och om det behövs ytterligare riktade artinventeringar av någon särskild art eller artgrupp.

Bedömningsgrund biotopvärde

Biotopvärdet bedöms utifrån följande kriterier (tabell 4):

- Biotopkvaliteter
- Sällsynthet och hotbild

Tabell 4. Bedömningsmatris för biotopkriteriet. Den aspekt som ger högst utfall används. Det framgår inte i standarden varför bedömningsgrunderna i vissa fall saknar kriterier (tomma rutor).

Aspekt för bedömningsgrund biotop	Biotopkvalitet	Sällsynthet och hot
<i>Obetydligt biotopvärde</i>	Biotopkvaliteter saknas eller är av negativ betydelse för biologisk mångfald.	-
<i>Visst biotopvärde</i>	Enstaka biotopkvaliteter förekommer men många av de biotopkvaliteter som kan förväntas förekomma saknas.	Förekomst av biotop som är sällsynt på regional nivå.
<i>Påtagligt biotopvärde</i>	Flera biotopkvaliteter förekommer men enstaka av de biotopkvaliteter som kan förväntas förekomma saknas eller hade kunnat förekomma i större omfattning.	Förekomst av biotop som är nationellt eller internationellt sällsynt. Förekomst av N2000-naturtyp.
<i>Högt biotopvärde</i>	Förväntade biotopkvaliteter förekommer i stor omfattning och har god kvalitet. Biotopkvaliteterna bedöms inte kunna bli avsevärt bättre i regionen.	Förekomst av biotop eller N2000-naturtyp som är hotad i ett nationellt eller internationellt perspektiv.

Biotopkvaliteter avser de faktorer som bygger upp och karaktäriserar en viss biotop. Exempel på viktiga kvaliteter hos en biotop för att den ska ha betydelse för biologisk mångfald (naturvärde) presenteras i tabell 5. Vid bedömningen av biotopens *sällsynthet och hotbild* görs detta ur ett regionalt, nationellt och globalt perspektiv. Ju mer sällsynt eller hotad biotop desto högre naturvärde.

Tabell 5. Sammanställning av exempel på biotopkvaliteter som kan förekomma i en naturmiljö.

Biotopkvaliteter	Innebörd
<i>Naturlighet</i>	Frånvaro av negativ mänsklig verksamhet som leder till utarmning av biologisk mångfald, exempelvis dränering, skogsavverkning, gödning, föroreningar, nedskräpning, vattenreglering eller tråkning.
<i>Störningsregimer</i>	Processer som formar livsmiljöer som exempelvis vattenströmmar, översvämningar, brand, ras men även människoskapade processer såsom slätter och bete.
<i>Strukturer</i>	Exempelvis olikådrighet, flerskiktning (fält-, busk- och trädskikt), vågexponering, lä från vind.
<i>Element</i>	Exempelvis död ved, stenblock, gamla träd, forsar, rev och blottad sand.
<i>Kontinuitet</i>	Strukturer och processer som funnits under lång tid.
<i>Naturgivna förutsättningar</i>	Abiotiska (icke biologiska) faktorer som bygger upp livsmiljöer och lokalklimat. Exempelvis hydrologi, topografi, jordarter, syrgashalt, salthalt, pH och solexponering.
<i>Områdets läge, storlek och form</i>	Exempelvis småskalighet och variation i odlingslandskapet eller större sammanhängande naturområden. Ibland kan gränsen mellan olika naturtyper, exempelvis skogsbryn, vara av störst betydelse för biologisk mångfald i ett område.
<i>Förekomst av nyckelarter</i>	Nyckelarter bygger upp livsmiljöer för många andra arter exempelvis blommande växter som ger födoresurser åt insektslivet eller tångskogar som skapar uppväxtmiljöer för fiskyngel.

Avgränsningar

Det bör framhållas att en NVI enligt standarden endast omfattar bedömning av nuvarande naturvärden. En NVI innefattar således inte någon bedömning av ett områdes betydelse för friluftslivet, geologiska värden eller kulturmiljövärden men kulturhistoriska spår kan inkluderas om de har betydelse för biologisk mångfald (till exempel gårdsgårdar). En NVI omfattar enligt standarden inte heller någon konsekvensbedömning av planerad exploatering, bedömning av framtida naturvärde eller ekosystemtjänster. Däremot är resultaten från en NVI ett viktigt underlag för planering, miljökonsekvensbeskrivningar, detaljplaner/översiktsplaner och liknande för att i dessa handlingar kunna bedöma konsekvenser av exploatering, hur negativ påverkan på mångfalden kan undvikas i möjligaste mån eller hur naturvärden kan förstärkas genom skötselåtgärder.

Tillägg

En NVI kan enligt svensk standard kompletteras med olika tillägg enligt nedan.

Tillägget naturvärdesklass 4

Innebär att naturvärdesobjekt med visst naturvärde avgränsas på samma sätt som naturvärdesobjekt med påtagligt, högt eller högsta naturvärde.

Tillägget fördjupad artinventering

Riktat sig mot specifika arter eller artgrupper som i vissa fall kräver riktade inventeringar för att kunna bedöma utbredning inom inventeringsområdet, exempelvis fridlysta eller starkt hotade arter som kan kräva extra hänsyn eller dispens.

Tillägget generellt biotopskydd

Innebär att områden som omfattas av det generella biotopskyddet enligt 7 kap 11 § Miljöbalken (MB) och 5 § Förordning om områdesskydd (FOM, 1998:1252) identifieras och kartläggs. Det finns sju olika biotoper som omfattas av detta skydd: alléer, källa med omgivande våtmark i jordbruksmark, odlingsröse i jordbruksmark, pilevallar, småvatten och våtmarker i jordbruksmark, stenmurar i jordbruksmark och åkerholmar.

Tillägget värdeelement

Innebär att strukturer med särskild betydelse för områdets biologiska mångfald eftersöks och kartläggs. Olika biotoper kan ha olika värdeelement som exempelvis kan bestå av samlingar av sten, vattenmiljöer, död ved, skyddsvärda träd, sandblottor, strandbrinkar, klippor och hållkar. Värdeelement redovisas även om de ligger utanför avgränsade naturvärdesobjekt.

Skyddsvärda träd är träd som har ett särskilt värde för biologisk mångfald. Egenskaper som gör ett träd skyddsvärt är hög ålder, grovlek (olika minimidiameter i brösthöjd för olika trädslag men 80 cm är ett generellt riktvärde), förekomst av mulm, håligheter, savflöden, död ved och naturvårdsarter samt döda stående eller liggande träd med en diameter på minst 30 cm i basen. Organismer som kan vara knuta till skyddsvärda träd och som använder dessa som livsmiljö är vedlevande insekter, kryptogamer (mossor, lavar och svampar), fladdermöss som kan ha daggömmen och yngelkolonier i hålträd samt födosökande hackspettar och hålhäckande fåglar.

Naturvårdsverket har även en definition för så kallade *särskilt skyddsvärda träd* som har mycket stor betydelse för mångfalden eftersom dessa typer av träd ofta är ovanligt förekommande. Både levande och döda träd ingår i definitionen ”särskilt skyddsvärda träd” och definieras som:

- *Jätteträd* - träd grövre än en meter i diameter på det smalaste stället under brösthöjd.
- *Mycket gamla träd* - gran, tall, ek och bok äldre än 200 år. Övriga träslag äldre än 140 år.
- *Grova hålträd* - träd grövre än 40 cm i diameter i brösthöjd med utvecklad hålighet i huvudstam

Metoden för inventering av skyddsvärda träd baseras på Naturvårdsverkets manual för inventering av skyddsvärda träd i kulturlandskapet samt Skogsstyrelsens handbok för nyckelbiotopsinventering som innehåller riktlinjer för hur skyddsvärda träd identifieras. Tidigare rapporterade skyddsvärda träd på Trädportalen har inte kartlagts igen men det har kontrollerats att träden fortfarande står kvar inom fältstudieområdet.

Tillägget kartering av Natura 2000-naturtyp

Innebär att påträffade naturtyper som omfattas av EU: Art- och habitatdirektiv bilaga 1 (Rådets direktiv 92/43/EEG) kartläggs och redovisas på en karta. En bedömning av respektive naturtyps status har gjorts.

Tillägget detaljerad redovisning av artförekomst

Innebär att påträffade naturvårdsarter i form av skyddade arter (fridlysta eller Natura 2000-arter) och rödlistade arter kartläggs med en geografisk noggrannhet på 1-5 meter och redovisas på en karta.

Detsamma kan även gälla för invasiva arter. De invasiva arter som eftersökts i inventeringen är de som finns upptagna i EU:s förteckning över invasiva arter i EU (förordning 2018:1939) samt arter som anses vara invasiva i Sverige enligt Naturvårdsverket (de mest problematiska) (tabell 6). Arterna som finns upptagna i EU:s förteckning omfattas av ett regelverk som innebär att arterna måste bekämpas där de påträffas. Ett sådant regelverk finns inte för arterna som Naturvårdsverket anser vara invasiva men arter såsom parkslide och vresros, exempel på två arter som anses invasiva enligt Naturvårdsverket, kan skapa nog så stora problem som arterna i EU:s förteckning och bör därför inte spridas och bör bekämpas om resurser finns.

Tabell 6. Växtarter som anses invasiva inom EU enligt EU:s förordning om invasiva arter (som förekommer i Sverige) och som anses invasiva inom Sverige enligt Naturvårdsverket.

EU:s förordning om invasiva arter (förordning 2018:1939)	Naturvårdsverkets lista över invasiva arter i Sverige (de mest problematiska)
Gudaträd, <i>Ailanthus altissima</i>	Blomsterlupin, <i>Lupinus polyphyllus</i>
Gul skunkkalla, <i>Lysichiton americanus</i>	Jätteslide, <i>Reynoutria sachalinensis</i>
Jättebalsamin, <i>Impatiens glandulifera</i>	Kanadensiskt gullris, <i>Solidago canadensis</i>
Jätteloka, <i>Heracleum mantegazzianum</i>	Parkslide, <i>Reynoutria japonica</i>
Sidenört, <i>Asclepias syriaca</i>	Sjögull, <i>Nymphoides peltata</i>
Smal vattenpest, <i>Elodea nuttallii</i>	Sydfyring/vattenkrassula, <i>Crassula helmsii</i>
Tromsöloka, <i>Heracleum persicum</i>	Vattenpest, <i>Elodea canadensis</i>
	Vresros, <i>Rosa rugosa</i>